

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 259

van **STEFAAN SINTOBIN**

datum: 21 april 2017

---

aan **BART TOMMELEIN**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BEGROTING, FINANCIËN EN ENERGIE

Beleidsdomeinen - Initiatieven voor hernieuwbare energie

Op mijn actuele vraag in de plenaire vergadering van 20 april 2017 over de gevolgen van het wegvallen van het biomassaproject in Langerlo voor de energieheffing en het Vlaams Energieplan 2020 antwoordde minister van Energie Bart Tommelein onder andere het volgende en ik citeer:

“Het is nu te vroeg om te zeggen hoeveel die energieheffing naar omlaag zal kunnen gaan, maar dat we ze zullen kunnen verlagen, daar bestaat geen twijfel over. Maar alles hangt af van de inzet van iedereen, van mijn collega's op andere departementen, van administraties, van overheden, van bedrijven, van overheidsbedrijven en van de gewone mensen die mee op de kar springen”.

1. Welke initiatieven heeft de minister, binnen het kader van de eigen bevoegdheden, ter zake reeds genomen?
2. Welke initiatieven staan nog op stapel of zijn reeds gepland?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Geert Bourgeois (270), Hilde Crevits (439), Bart Tommelein (259), Liesbeth Homans (567), Ben Weyts (1161), Jo Vandeurzen (575), Philippe Muyters (524), Joke Schauvliege (593), Sven Gatz (225)

BART TOMMELEIN

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BEGROTING, FINANCIËN EN ENERGIE

ANTWOORD

op vraag nr. 259 van 21 april 2017
van **STEFAN SINTOBIN**

---

kabinet Tommelein

Bevoegdheid Energie:

1. Sinds mijn aantreden een jaar geleden heb ik onder meer een Zonneplan en het plan Windkracht 2020 uitgewerkt, in deze plannen zijn bijkomende geplande of ondertussen reeds opgestarte initiatieven voor een sterkere inzet van zon en wind opgelijst. Een voorbeeld daarvan is de zonnekaart die recent gelanceerd werd. Daarnaast hebben we in de loop van 2016 een Klimaat- en Energietop georganiseerd. In het kader van het proces Stroomversnelling heb ik samen met meer dan 40 stakeholders via verschillende werkgroepen een Vlaamse energievisie uitgewerkt. Deze energievisie is op 19 mei 2017 door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Via een burgerpanel konden ook burgers hun aandachtspunten en concrete voorstellen in dit proces inbrengen.
Het VEA zal binnenkort op hun website kadercontracten publiceren die andere overheden kunnen gebruiken om bijvoorbeeld zonnepaneleninstallaties op daken van hun gebouwen te plaatsen.
2. Binnenkort zal ik ook een Warmteplan lanceren. Verder zullen we in de loop van 2017 verder werken aan het Vlaamse luik van een geïntegreerd Energie- en Klimaatplan 2030, dat elke lidstaat aan de Europese Commissie moet voorleggen.

U verwijst naar het biomassaproject van Langerlo. Het uitgesproken faillissement betekent momenteel niet dat het project van de baan is. Mocht dit biomassaproject niet doorgaan, dan zal voor dit project in principe geen steun meer voorzien moeten worden. Aangezien we wel nog steeds onze Europese doelstellingen voor 2020 moeten halen, zullen we sterker moeten inzetten op andere projecten. Mijn uitspraak verwees dan ook naar de medewerking die ik nodig heb om nog meer projecten te kunnen realiseren inzake zon- en windenergie en de productie van groene warmte. Daarvoor doe ik een oproep aan alle stakeholders. Hoe meer medewerking ik krijg om in te zetten op kosten-efficiëntere projecten, en hoe sneller die kunnen gerealiseerd worden, hoe meer en hoe sneller de ondersteuningskosten kunnen dalen, en hoe sneller de energieheffing kan worden afgebouwd.

Bevoegdheid Financiën en Begroting:

- Bij decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2017 van 23 december 2016, werd het decreet betreffende de Winwinlening van 19 mei 2006 verduidelijkt. Uit de praktijk was gebleken dat bij (kleine) energiecoöperaties rechtsonzekerheid bestond of door particulieren aan hen verstrekte leningen ook in aanmerking kwamen voor de belastingvermindering in de personenbelasting. Die onzekerheid werd weggewerkt door de expliciete opname van de term "coöperatieve vennootschap" in het toepassingsgebied van de regelgeving.

- Aan de vrijstelling voor nationale domeingoederen, opgenomen in art. 2.1.6.0.1, eerste lid, 3°, van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 (VCF) zijn de volgende drie voorwaarden verbonden:
  - de aard van nationaal domeingood hebben;
  - op zichzelf niets opbrengen (onproductief zijn);
  - gebruikt worden voor een openbare dienst of voor een dienst van algemeen nut.

Bij decreet van 23/12/2016 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2017 werd art. 2.1.6.0.1, eerste lid, 3° van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 aangepast. Met deze aanpassing werd bepaald dat bij de beoordeling van de vrijstellingsvoorwaarden abstractie gemaakt kan worden van de opbrengst die het gevolg is van de installatie van hernieuwbare energietechnologieën.

- De vermindering onroerende voorheffing voor energiezuinige nieuwbouwwoningen werd ingevoerd in 2011 en werd telkens aangepast aan de strenger wordende E-peil eisen. Met het decreet van 23/12/2016 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2017 kan de vermindering vanaf aanslagjaar 2017 ook worden toegekend voor woningen waarvoor een stedenbouwkundige vergunning wegens ingrijpende energetische renovatie wordt afgeleverd (zie artikel 2.1.5.0.1, §2, 4° en 5°). De vermindering is afhankelijk van het behaalde E-peil.
- Met het decreet van 3/07/2015 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015 werd een specifiek verlaagd tarief ingevoerd voor schenkingen van onroerende goederen (woningen en andere gebouwen) wanneer de begiftigde bereid is om aan het goed energiebesparende werken uit te voeren.

De werken moeten uitgevoerd zijn door een aannemer, die bovendien attesteert dat de uitgevoerde werken beantwoorden aan de omschrijvingen in het Energiebesluit, en dit binnen een termijn van vijf jaar te rekenen vanaf de datum van de akte van schenking. Het gaat om de plaatsing van dak-, zoldervloer- of (spouw)muurisolatie of van thermische zonnecollectorsystemen of warmtepompen.

kabinet Homans

1. Minister Homans voert reeds lang een ambitieus duurzaamheidsprogramma uit wat de eigen bevoegdheden betreft, inclusief initiatieven m.b.t. hernieuwbare energie. In de lijst die toegevoegd werd als bijlage 1, is een overzicht te vinden van de reeds genomen initiatieven in gebouwen, zoals het plaatsen van WKK-installaties, introductie van geo-thermie en de plaatsing van photovoltaïsche panelen

Daarnaast zorgt zij ook voor faciliterende initiatieven: zo is er het raamcontract voor Energie-efficiëntiediensten dat openstaat voor alle Vlaamse entiteiten, en langs waar ook dienstverlening voor hernieuwbare energie wordt aangeboden.

2. Minister Homans stelde in het kader van het Klimaatplan tevens het '[Actieplan Gebouwenportfolio van Het Facilitair Bedrijf](#)' op, waarin ze zich engageert om de CO₂-uitstoot van haar gebouwen te verminderen door het uitvoeren van zowel kleine werken (bijvoorbeeld het bijstellen van regelingen van HVAC), enkelvoudige ingrepen (bijvoorbeeld het vervangen van schrijnwerk) en energiemasterplannen (waarbij waar mogelijk BEN wordt nagestreefd).

Een overzicht van de reeds geplande initiatieven in gebouwen is opgenomen in bijlage 2.

Om ook andere entiteiten te ondersteunen bij hun initiatieven m.b.t. hernieuwbare energie, en met het oog op het maximaal aanwenden van de koopkracht van de

Vlaamse overheid, plant Het Facilitair Bedrijf een raamcontract voor PV-panelen. Dit bestek is momenteel in opmaak.

3. In de sociale woningbouw werden ongeveer 7000 zonneboilers via gesubsidieerde leningen geplaatst en zijn er nog eens zoveel in ontwerp. In de nabije toekomst zullen nog andere hernieuwbare technieken het voorwerp maken van gesubsidieerde leningen.

kabinet Vandeurzen

1. Als leverancier van energie van al haar locaties in eigen beheer, werkt Kind en Gezin sinds 01/01/2015 samen met het Vlaams Energiebedrijf.
Het Vlaams energiebedrijf levert enkel hernieuwbare energie (CO2-vrij).

Volgende initiatieven voor hernieuwbare energie werden in de gemeenschapsinstellingen genomen:

- De Grubbe:

Door ingebruikname van gebouw P wordt niet langer elektrisch verwarmd in de instelling. In het masterplan zijn een warmtepomp en bioveld voorzien in de leefgroepgebouwen.

- De Kempen

- campus Markt

In 2015 zijn er fotovoltaïsche zonnepanelen voor elektriciteitsproductie geïnstalleerd op de daken van het logistiek gebouw, en het sport- en lesgebouw (geïnstalleerd vermogen = +- 50kW).

- campus Hutten

De nieuwe stookplaats (2011) werd uitgerust met HR-gasketels en een warmtekrachtkoppeling.

- Beide campussen nemen sinds 2015 enkel nog elektriciteit af via contracten met 100% hernieuwbare energie.

- De Zande

- campus Beernem

De nieuwe gebouwen (2003 schoolgebouw, 2010 sporthal, 2016 leefgroepen) zijn passieve gebouwen uitgerust met systeem D met warmteterugwinning.

De nieuwe leefgroepen zijn tevens uitgerust met een zonneboiler voor warmwaterproductie.

- campus Wingene

De nieuwe leefgroepen 2015 zijn uitgerust met een bioveld met warmtewisselaar.

De campus is voorzien van fotovoltaïsche zonnepanelen voor elektriciteitsproductie

- campus Ruiselede

6 leefgroepen worden bij de renovatie van 2017 – 2020 voorzien van een systeem D met warmteterugwinning.

- Alle campussen nemen sinds 2015 enkel nog elektriciteit af via contracten met 100% hernieuwbare energie.
2. OPZ Geel verkent momenteel actief de installatie van een KWO voor het nieuwbouwproject PVT, de installatie van een WKK ter vervanging van enkele bestaande verwarmingsketels alsook de vervanging van oude verlichting, door duurzame led-verlichting.

kabinet Crevits

1. Vooraf wil ik graag verwijzen naar mijn antwoord op de vraag om uitleg 1826 van collega Koen Daniëls, die over hetzelfde thema ging en die ik beantwoord heb in de Commissie Onderwijs van 27 april 2017 in de namiddag.

Zoals ik toen ook toelichtte, worden met 54 miljoen euro die aan het beleidsdomein Onderwijs werd toegewezen elf concrete klimaatmaatregelen en klimaatacties uitgevoerd.

Ik geef een stand van zaken. Er zijn de energiebesparende investeringen in gebouwen van hogescholen en universiteiten. Na die oproep eind 2016 werden er 85 projecten geselecteerd door een jury die voor de grootste CO2-reductie op 15 jaar tijd zorgen. Er zijn allerhande energiebesparende investeringen die in aanmerking komen: het isoleren van daken, muren en vloeren, nieuwe ramen plaatsen, een zonneboiler of warmtepomp zetten ... De projecten moeten worden uitgevoerd tussen 2017 en 2019. Zeventien hogescholen en universiteiten kunnen nu al voor bijna 8 miljoen euro investeren in energiebesparende maatregelen in hun bestaande gebouwen. Dat zorgt samen voor 15.000 ton minder CO2-uitstoot per jaar.

Naar aanleiding van de beslissing van de Vlaamse Regering op 31 maart 2017 volgt er een nieuwe, gelijkaardige oproep en krijgen hogeronderwijsinstellingen opnieuw de kans om duurzame energieprojecten in te dienen. De tweede tranche volgt dus eerstdaags.

Daarnaast is er de maatregel voor de afstelling van de verwarmingsinstallaties. Alle scholen krijgen de kans om een eenmalige projectsubsidie te krijgen voor het optimaal afstellen van verwarmingsinstallaties. Die afstelling zorgt voor minder CO2-uitstoot en voor een beperking van de energiekosten. Deze subsidie kan maximaal 1500 euro per installatie zijn. Deze actie loopt tot 31 oktober. De winsten worden gemonitord door het Vlaams EnergieBedrijf (VEB). Alle scholen krijgen de kans om gebruik te maken van de eenmalige ondersteuning.

Er wordt ook ingezet op energiebesparende investeringen in gebouwen van het leerplichtonderwijs. Voor de klimaatinvesteringen in het vrij gesubsidieerd onderwijs heeft de raad van bestuur van AGION, vertrekkende van de huidige aanvragen voor energievriendelijke maatregelen, projecten goedgekeurd voor een totale kostprijs van 8 miljoen euro. Concreet gaat het om het isoleren van muren, daken en vloeren, of de plaatsing van hoogrendementsglas. Door minder energie te verbruiken, daalt ook de CO2-uitstoot.

Er is ondertussen ook een STEM-projectoproep (science, technology, engineering, mathematics) in het teken van het klimaat gelanceerd, op 16 april. Die is in de eerste Schooldirect na de paasvakantie meegenomen. De oproep staat open voor alle scholen van het basis-, het secundair en het volwassenenonderwijs. Scholen die een

kwaliteitsvolle aanvraag indienen, kunnen rekenen op een subsidie van maximaal 5000 euro, maar die moet dus STEM-gerelateerd zijn.

2. Dan kom ik nu tot de initiatieven die nog op stapel staan of reeds gepland zijn.

We zullen uiteraard blijven investeren in energiebesparende maatregelen in gebouwen van hogescholen en universiteiten, alsook in gebouwen van het leerplichtonderwijs.

Voor het officieel gesubsidieerd onderwijs heeft de Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten (OVSG) gevraagd om de focus te leggen op energiebesparende maatregelen in gebouwen van het deeltijds kunstonderwijs (DKO). Ook hier is een aanzienlijke CO2-reductie mogelijk. Ik ben volop de uitvoering aan het voorbereiden ter zake.

Wat het GO! betreft, zal men vooral investeren in energetische renovaties van stookplaatsen. Daarnaast zal het GO! bij gebouwen met een hoog energieverbruik een aantal projecten selecteren waarbij wordt ingezet op de isolatie van daken, muren en vloeren en op het vervangen van de ramen.

Naast de energiebesparende investeringen in gebouwen van het leerplichtonderwijs is er ook de maatregel voor zonnepanelen op daken van schoolgebouwen. Ter zake heeft de raad van bestuur van het AGION in het najaar van 2016 kennisgenomen van een voorstel tot het verstrekken van leningen aan scholen van het officieel en het vrij gesubsidieerd onderwijs voor het plaatsen van zonnepanelen op schoolgebouwen. Deze actie werken we nu verder uit.

Wat de maatregel betreft van samen-aankoop van energie, zullen we via scholenkoepels en elektronische nieuwsbrieven van Klasse het aanbod van het VEB als energieleverancier kenbaar maken bij alle scholen.

Met betrekking tot de klimaattrajecten op schoolniveau heeft er een eerste verkennend overleg met de relevante actoren plaatsgevonden. De bedoeling is dat we tot een educatief en sensibiliserend luik komen, waarbij leerlingen, leerkrachten en de buurt worden betrokken. Hiervoor wordt er ook een projectoproep voorbereid.

Een andere maatregel richt zich op het versterken van de klimaatkennis en -vaardigheden. Met het Departement Omgeving wordt samengewerkt om te bekijken hoe we een eenduidig klimaatverhaal kunnen schrijven en dat ook educatief en didactisch kunnen vertalen.

Zoals de Vlaams volksvertegenwoordiger kan merken uit dit overzicht, werk ik dus stelselmatig verder aan de diverse maatregelen om vanuit Onderwijs bij te dragen tot het klimaat.

Kabinet Gatz

Bij het departement Cultuur, Jeugd en Media wordt momenteel het besluit betreffende het verlenen van investeringssubsidies voor culturele infrastructuur met bovenlokaal belang vernieuwd. Op 31 maart 2017 gaf de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan de weerhouden sectorale prioriteiten. De derde prioriteit is 'het energiezuiniger maken van culturele en jeugd infrastructuur'. We voorzien aanvullend een budget van 13 miljoen euro gespreid over drie jaar voor deze prioriteit.

In het besluit wordt de monitoring van het energiegebruik en de winst op energieverbruik verplichtend gemaakt voor 10 jaar na de subsidietoekenning. Hierdoor wordt een goede rapportering gegarandeerd.

Kabinet Bourgeois

De provinciale steunpunten duurzaam bouwen werken aan sensibilisering van particuliere en publieke bouwheren op het vlak van hernieuwbare energie. De provinciale steunpunten vormen in de vijf Vlaamse provincies samen met diverse lokale actoren een netwerk, met als doel duurzaam wonen en bouwen op lokaal niveau te stimuleren en te concretiseren. Ze worden sinds 2010 ondersteund door de Vlaamse overheid en door de vijf provinciebesturen. De desbetreffende overeenkomsten (één per provincie) zijn in juni 2016 na een evaluatie hernieuwd voor een termijn van vijf jaar. Het team Duurzame Ontwikkeling van het Departement Kanselarij en Bestuur zorgt voor coördinatie en algemene afstemming tussen de steunpunten.

De steunpunten richten zich in grote lijnen tot drie doelgroepen: particulieren, lokale besturen en de professionele sector van wonen en bouwen. Ze initiëren de principes van duurzaam wonen en stimuleren de toepassing ervan bij elk van deze doelgroepen.

Het referentiekader dat zij hiervoor hanteren zijn de duurzaamheidsmeters die de Vlaamse overheid heeft ontwikkeld, zoals de Vlaamse maatstaf duurzame woningen, de Vlaamse maatstaf voor kantoorgebouwen en de duurzaamheidsmeter wijken. In elk van deze instrumenten vormen de energiezuinigheid en het gebruik van hernieuwbare energie essentiële toetsingscriteria. Initiatieven voor het aanwenden van hernieuwbare energiebronnen worden hierdoor zowel op woning- als op wijkniveau gestimuleerd.

Kabinet Schauvliege

Landbouw en Visserij:

1. Met de Europese richtlijnen ter bevordering van de productie van hernieuwbare energie en de nationale doelstellingen die daarin zijn opgenomen, nam het beleidsdomein Landbouw en Visserij in het verleden diverse initiatieven voor de promotie van de productie en het gebruik van hernieuwbare energie op landbouwbedrijven. Maar het beleidsdomein nam vooral ook initiatieven voor energiebesparing en dit op basis van de volgende beschikbare instrumenten:
  - a) Steun voor demonstratieprojecten over bijvoorbeeld:
    - a. de productie en het gebruik van biomassa: korteomloophout, koolzaad als bio-transportbrandstof, verwarmen met biobrandstof in de praktijk;
    - b. het gebruik van eiwitrijke bijproducten (koolzaadschroot, DDGS = Dried Distillers Grain with Solubles) van de biotransportbrandstof-industrie (biodiesel, bio-ethanol) voor de veevoeding als vervanger van ingevoerde eiwitten;
    - c. haalbaarheid en potentieel van kleine windturbines op landbouwbedrijven.
  - b) Opmaak en ter beschikkingstelling van verschillende brochures waaronder als laatste de brochure 'Energieke Landbouw. Watt brengt dat op?'
Meer info: <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/energieke-landbouw-watt-bengt-dat-op>
  - c) Een permanente evaluatie en aanpassing van de (energiebesparende en hernieuwbare) investeringen op het landbouwbedrijf die in aanmerking komen voor steun uit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) zoals zonnepanelen (afgelopen), warmtepompen, zonneboilers, energierecuperatie, kleinschalige windturbines, randinfrastructuur kleinschalige vergisting ...
Meer info: <http://lv.vlaanderen.be/sites/default/files/attachments/26042017.pdf>;
  - d) Er werd geïnvesteerd in een energie-adviesproject 'Enerpedia 2.0' dat uitgevoerd werd in de periode 7/2014 – 6/2017 met onder meer als resultaat de website <http://www.enerpedia.be>.
  - e) Ondersteuning van de energieadviesdiensten (Kratos ...) op bedrijfsniveau voor energiebesparing en het gebruik van hernieuwbare energie.

- f) Investeringssteun in het kader van de Gemeenschappelijke Marktordening (GMO) voor groenten en fruit waarbij energiebesparing en hernieuwbare energie ook een thema is.
  - g) Projectsteun voor innovaties in de landbouw vanuit het VLIF (individueel bedrijfsniveau zoals kleinschalige vergisting op varkensbedrijven ...) en steun voor de oprichting en werking van operationele groepen inzake het EIP (European Innovation Partnerships)-netwerk voor de productiviteit en duurzaamheid in de landbouw.
2. Ik zal voort inzetten op bovenvermelde instrumenten en hen actualiseren in functie van de noodwendigheid, haalbaarheid en het veranderende energiebeleid.

Omgeving:

1. Het lokale niveau is een sterke motor van het klimaatbeleid in Vlaanderen. 76% van de gemeenten hebben het burgemeestersconvenant ondertekend en nemen veel lokale initiatieven en acties die ook betrekking hebben met hernieuwbare energie. Door het toepassen van hernieuwbare energie in hun gemeente kunnen ze immers hun broeikasgasuitstoot verlagen. Op dit moment ondersteun ik dit lokaal klimaat-(en energie)beleid op verschillende manieren : het jaarlijks aanbieden van een energie en broeikasgas inventaris, het aanbieden van een maatregelentool, de hernieuwbare energie-atlas die het gemeentelijk potentieel in kaart brengt, de jaarlijkse uitreiking van de Klimaatprijs, uitwisseling via regelmatig overleg tussen de Vlaamse overheid en klimaatambtenaren van provincies en intercommunales

Tijdens de Vlaamse Klimaat- en Energietop op 1 december sloot ik samen met de Vlaamse Regering een Klimaat- en Energiepact af. Om die te realiseren werk ik samen met alle geledingen van de maatschappij aan concrete acties en maatregelen die bijdragen aan de Vlaamse broeikasgasreductiedoelstellingen. Concreet wat betreft hernieuwbare energie gaat het bijvoorbeeld om de uitvoering van het actieplan Duurzaam beheer van Biomassa(rest)stromen 2015-2020. De uitvoering van verschillende actieprogramma's van het actieplan geeft enerzijds stimulansen aan het gebruik van biomassa voor hernieuwbare energieproductie en resulteert anderzijds in de directe besparing van BKG-emissies.

Ook wordt de haalbaarheid van riothermie in de waterzuivering onderzocht. Hierbij wordt de warmte van afvalwater (thermische energie) teruggewonnen en hergebruikt, bijvoorbeeld via (douche)warmtewisselaars. De warmte die via riothermie gerecupereerd wordt, moet niet via een fossiele bron opgewekt worden. De technologie is dus (ondanks dat er elektriciteit nodig is voor de warmtepomp) gunstig voor de CO2-reductie.

2. Ik zorg tegen begin 2018 voor een heldere, ambitieuze en breed gedragen Vlaamse Klimaatvisie voor 2050, en dit in overleg met de diverse actoren van de maatschappij.

Tegen eind 2018 stel ik samen met mijn collega minister bevoegd voor energie een Vlaams Klimaat- en Energieplan op voor de periode van 2021-2030. De stakeholders zullen actief betrokken worden, onder andere door het aanleveren van bottom-up informatie over mogelijke maatregelen en hun potentieel. Dit actieplan zal maatregelen en instrumenten bevatten -zowel op het overkoepelende niveau als voor de belangrijkste deelsectoren (energie, gebouwen, transport, landbouw, industrie)- om de doelstellingen (broeikasgasuitstoot, hernieuwbare energie, energie-efficiëntie) voor 2030 te behalen en om Vlaanderen op het juiste pad te zetten naar het visiebeeld voor 2050.

Kabinet Muylers

EWI:

In het kader van het ondernemers-gedreven clusterbeleid van de Vlaamse regering werd in december 2016 de speerpuntcluster Smart Energy Region goedgekeurd (recente naamsverandering naar Flux50). Flux50 is een innovatieplatform en triple-helix samenwerkingsverband (industrie, kennisinstellingen, overheid) dat tot doel heeft het verhogen van de competitiviteit van de Vlaamse industrie door maximaal in te spelen op de economische groeikansen van de hernieuwbare energietechnologiesector. De cluster zal zich richten op de ontwikkeling van innovatieve totaaloplossingen en concrete marktdoorbraken die nodig zijn voor onze toekomstige energietransitie.

Daarnaast werden in de eerste clusteroproep innovatieve bedrijfsnetwerken (IBN) twee projecten in het domein van hernieuwbare energie goedgekeurd, met name het IBN Offshore Energie (met focus op innovatieve bedrijfssamenwerking in offshore wind-, golfslag- en getijdenenergie) en het IBN Power to Gas (innovatieve bedrijfssamenwerking in energie-opslag via waterstof en mogelijke duurzame waterstoftoepassingen in onder meer transport).

Werk:

1. Voor het beleidsdomein Werk, meer bepaald bij de VDAB, kan er melding gemaakt worden van volgende initiatieven inzake hernieuwbare energie.

VDAB heeft reeds in het verleden een groot traject van hernieuwbare energie afgelegd door zijn PV panelen te laten installeren via een formule van recht van opstal. In totaal staan er op 22 sites zonnepanelen die in 2016 2900 MWh hebben geproduceerd.

Concreet kunnen we nu reeds bevestigen dat VDAB in 2016 wat elektriciteit betreft via de PV panelen een productie genereerde van 2900 Mwh en via de windturbine 2600 Mwh.

Het totale elektriciteitsverbruik in 2016 van de VDAB bedroeg 9478 Mwh. Op de terreinen van VDAB werd in 2016 5500 Mwh hernieuwbare groene stroom gegenereerd.

Conclusie : Via de reeds genomen acties en initiatieven naar hernieuwbare energie voorziet VDAB reeds in een aandeel hernieuwbare energie t.b.v. 58% van haar eigen elektriciteitsverbruik.

Voor DWSE en Syntra Vlaanderen werden geen initiatieven genomen.

2. In navolging hiervan voorziet VDAB PV installaties op zijn recent gebouwde of gerenoveerde sites LAR Menen, L. Blondeellaan Zeebrugge en de Noordlaan te St Niklaas.

Voorts onderzoekt VDAB de repowering van de windturbine op de site Competentiecentrum Industrieweg Wondelgem: ofwel via de formule recht van opstal of VDAB als energieproducent.

Daarnaast is er nu een studie opgestart om de opportuniteit van een windturbine op de site CC Zeebrugge te onderzoeken.

Binnen de toekomstige nieuwbouwprojecten van MasterCampus West-Vlaanderen en andere grondige renovatietrajecten geeft VDAB steeds de studieopdracht om alternatieve warmteontwikkeling onder de vorm van geothermie en warmtepompen te onderzoeken. Uit het recentelijke verleden blijkt dat ook binnen de VDAB deze technieken toepasbaar zijn.

Voor DWSE en Syntra Vlaanderen zijn geen initiatieven gepland.

Sport:

Tot op heden heeft Sport Vlaanderen nog niet ingezet op hernieuwbare energiebronnen (zonnepanelen, zonnecollectoren, windmolens, WKK's, ...). Er zijn wel al een aantal energiebesparende maatregelen (warmtewielen, nieuwe CV-regelingen, nieuwe stookketels, LED-oplossingen, ...) genomen.

In eerste instantie moet worden ingezet op de bouwschil en het bouwkundige vooraleer we kunnen gaan naar dergelijke initiatieven.

BIJLAGEN

1. Genomen maatregelen in gebouwen in beheer bij HFB
2. Geplande maatregelen in gebouwen in beheer bij HFB
3. Overzicht energieverbruik justitiehuisen